

Izhaja v Gorici vsak
četrtek opoldne.
Velja do konca leta
L. 3.
Posamezne številke se
dobivajo v raznih go-
riških trafikah in trgo-
vinah po 15 stot.

GORIŠKA STRAŽA

Naročnina naj se pošilja
na upravnništvo „Goriške
Straže“ v Gorici,
ulica Veturini 9, dopisi
pa na uredništvo ravno-
tam. Oglasi se računajo v
širini enega stolpca 1
mm visokosti za enkrat
50 st., za večkrat po
dogovoru. Rokopisi se
ne vračajo.

„Goriška Straža“.

Ni zmiraj tako hudó, kakor se misli. Takó v naravi, takó v domačem, takó v političnem življenju. Po težkih dneh pride zmiraj kaj bolj-šega. Morebiti ste vi, predragi Slovenci, mislili, da ne ugledate več svojega slovenskega lista v sedanjih novih razmerah, in tožili ste in hudó vam je bilo, pa vendar, prišel je vendar dan, ko je zopet stopil v vašo hišo slovenski list, ki je vaš list, „Goriška Straža“. —

Slovenci, mi smo in hočemo biti in ostati kulturni narod. Vsak kulturni narod ima in mora imeti svoje liste, ki ga poučujejo, izobrazujejo in zmiraj bolj dvigajo do višje stopinje kulture. Temu se tudi mi nočemo in ne moremo nikdar odpovedati. Saj vemo, kaj pomeni pouk in izobrazba za vsak narod. Do življenja ima pravico vsako ljudstvo, tudi vsak del ljudstva, zato zahteva in hoče imeti to pravico do življenja tudi ta naš del slovenskega prebivalstva, ki danes prebiva v zasedenem ozemlju.

Zato stopa danes „Goriška Straža“ pred vas, kot vaša prijateljica, vaša učiteljica. V kulturnih, gospodarskih in narodnih zadevah vam hoče zmiraj zvesto stati ob strani, stare svetinje naše sv. vere in našega jezika hoče zmiraj neustrašeno braniti, zato ji v vsaki hiši odprete vrata na stežaj in zakličite ji — dobro došla!

Danes je na vsem zasedenem ozemlju slovenski narod edin, z edinjen, pri nas na Goriškem se je ves združil okoli ednega slovenskega lista, ki prihaja danes med vas, in se imenuje — „Goriška Straža“.

Da se razumemo.

V Trstu obstoja politično društvo „Edinost“, ki ima že v svojem prvotnem programu, da deluje med Slovenci v obsegu vsega ozemlja na Primorskem, to je v Trstu, na Goriškem in v Istri.

Program je bil zelo obsežen, in ker se je narod po vseh teh ozemljih začel nagloma probujati in dvigati, zato so po vseh slovenskih ozemljih nastala posamezna politična vodstva, ki so s svojimi društvi in s svojimi listi vsako posamezno vodila svoj del naroda.

Zdaj ko so se razmere spremenile, je bilo v narodnem interesu potrebno, da se je vse narodno delovanje združilo zopet okoli društva „Edinosti“, katero ima že od začetka v smislu svojih pravil pravico delovati, tudi po vsem Primorskem.

V ta namen se je sklicala v Trstu letos 3. avgusta glavna skupščina političnega društva

„Edinost“, kjer so se zopet vsi Slovenci združili in izvolili za vsa svoja ozemlja en skupen odbor. Tu je torej skupno narodno vodstvo, ki ima danes za svoje delovanje tri liste: „Edinost“ kot dnevnik, „Pučkiga Prijatelja“ in „Goriško Stražo“ kot pokrajinski glasilo.

Vsak naj ve, da so danes na Goriškem vse stranke združene, to je, Slovenska Ljudska Stranka, jugoslovanska demokratična in agrarna stranka. Socialni demokrati hodijo še zmiraj svoja strankarska pota, mislijo tudi izdajati svoj list, potem ko so se v svojih strankarskih zadevah združili z Italijani.

„Goriška Straža“ je torej danes edin skupen slovenski list na Goriškem.

Hvala ti — slovensko ljudstvo!

Mnogo si prestalo v tem vojnem času ti, drago slovensko ljudstvo na Primorskem. Zgubilo si svoje domove, zapustilo si jih in šlo po svetlo, možko si prenašalo povsod trpko besedo — begunec in še trpkejšo usodo begunca. Trpelo si po svetlo, a ne omagalo, koprnelo si po svoji domovini, a nikdar ne obupalo. Niso se izpolnile tvoje nade, a vendar si se vrnilo na svojo zemljo, kjer si zakopalo svoje moči, kamor si zarisalo s svojim potom svojo podobo. Kepa domače zemlje ti je dražja kakor cel svet. Zakaj? Zato, ker je tvoja! Da, tvoja je in zato drži se je! Ne pusti je, ne loči se od nje. ampak obdeluj jo in dihaj vanjo, rodila ti bo še cvet in sad, ki ga boš vesel. — Narod goriških Slovencev se je v dobi trpljenja skazal kot narod junakov, in naše dobre matere in žene, kot junakinje, vredne spoštovanja in spomenikov.

Narod slovenski, vajen trpeti, trpi možko, saj veš, saj si slišal ali bral, da nobeno trpljenje ni zastoj; upaj, ne obupaj, bodi srčen in glavo drži po konci! Hvala ti, slovensko ljudstvo, ki nisi onemoglo v svojem trpljenju, in ne omagaj nikdar!

Če moreš — moraš!

„Goriška Straža“ stopa danes med slovensko ljudstvo, ki si je tako srčno želelo svojega lista. In našemu ljudstvu je treba dobrega lista. Vodstvo lista ima najboljši namen storiti svojo dolžnost, a prosi in pozivlja obenem vse izobražence v deželi, da po svojih močeh pripomorejo k temu cilju. Kdor je izobražen, nikar ne misli, da ostane izobražen lahko sam zase; ne, če si učen in izobražen, če si se po šolah dvignil do višje omike in izobrazbe, tedaj vedi, da si dolžan od te izobrazbe dati tudi svojemu

narodu, kulturni narod ima obstanek in ima svoj pomen in svoje jasno mesto v zboru narodov.

Če ljubiš svoje ljudstvo, uči ga, primi za pero in piši; kar dobrega znanš in veš, povej, da bo to tudi drugi znal in vedel. Vsak izobraženec bodi učitelj svojemu ljudstvu, povsod in zmiraj, z besedo in sporesom. Ljudstvo toži in hrepeni po izobrazbi, kadar lačni po kruhu. Dajte mu je, redilne hrane in ono se nasiti in pokrepi; če pa podate odpadke, se pač tudi najé, a učinek, je drugi, nasprotni. Tako je to tudi z branjem. Zdravo hrano, dobro izobrazbo dajmo našemu ljudstvu, da ostane zdravo in da bo izobraženo. Kdor kaj v glavi ima in zna, naj to drugim da! — Če moreš, moraš! To je dolžnost vsakega izobraženca in vsakega rodoljuba! Zato podpirajte z dopisi in članki „Goriško Stražo“.

To je pa — tvoja dolžnost!

Dragi slovenski rojak, kakor je vsakega slovenskega izobraženca dolžnost, da zate piše in te poučuje, tako je tvoja dolžnost, da ti to bereš in poslušáš. Zato naj vsak Slovenec naroči „Goriško Stražo“, v vsaki slovenski hiši naj se bere ta list. V slovenskem domačem jeziku, ki te ga je mati učila, te bo ta list poučeval in ti kazal pota do lepših dni; iz ljubezni do tebe, slovensko ljudstvo, bo pisano vse, kar boš tukaj bralo, zato se tudi v ljubezni okleni tega lista, kakor ljubiš svoj lepi slovenski jezik. —

Starim in novim naročnikom.

„Goriška Straža“ bo izhajala vsak teden enkrat in sicer vsak četrtek; do konca tekočega leta bo štala 3 L. List smo odposlali vsem, ki so bili do zadnjega naročniki „Goriške Straže“, in ne dvomimo, da list obdržé, saj je edini naš slovenski list na Goriškem. Ob enem smo v zavojih odposlali list tudi raznim rojakom na deželi in jih prosimo, da list razširijo in nam pridobé novih naročnikov. V Gorici se bo list dobival v raznih trafikah in v prodajalni Kat. tisk. društva.

Na tem mestu pošiljamo do svojih prejšnjih naročnikov sledečo prošnjo: Kateri ste bili lani plačali naročnino za „Goriško Stražo“ in poleg niste prejeli več lista zaradi dogodkov, ki so vam znani, spregledajte to svoto upravi „Goriške Straže“, ki je itak imela velike izdatke tudi potem do zdaj, ko je vzdržavala svoje prostore. S tem, da spregledate to svoto, prihranite velikansko dela in truda upravi, in opomorete nekoliko listu, ki mora pri sedanjih razmerah pre-

Konec pesni...

„Ne, Lizika, verjemi mi, to opravilo je pre nevarno, lahko bi to bila tvoja poguba. Ali se ne spominjaš besed naše uboge matere, ki je vedno trdila, da se treba varovati nevarnosti in takih priložnosti, ki vodijo samo v nesrečo.“ —

Te besede je ponavljala dobra Adela stokrat svojli sestri Liziki, toda zmiraj brez uspeha. Ta lahkoživa in svojeglavna deklica, si je bila dela v glavo, da postane cvetličarica, da bo po kavarnah, gostilnah in javnih prostorih prodajala cvetlice, in na noben način je ni bilo mogoče premakniti od njenega sklepa. Obe sestri, Adela in Lizika, sta bili siroti, brez očeta in brez matere, prepuščeni samim sebi. —

Lizika je torej ravnala po svoji glavi; nekega lepega dne, ne da bi upoštevala opomine svoje sestre, se je praznično oblekla v temnozelen svilnat jopič, v belo svilnato krilo, in z elegantnimi čevlji, s kitico cvetja v laseh in z jerbaškom cvetic v roki je nastopila svojo prvo pot v svet, prodajati cvetice...

Prešla sta komaj dva tedna, odkar nastopa Lizika kot cvetličarica, in že je njena mladost in njena lepota, njena zgovornost in eleganca in njena krasna obleka, obrnila oči vseh na njo. Vedno jo

obdaja krog lahkoživih mladeničev, ki jo občudujejo, hvalijo, ji govoré najslajše besede in se trgajo med sabo, kdo bo največ kupil od nje. In uboga Lizika se veseli, je od besedi tega zbora vsa omamljena, v veselju se ji zdi, da se s prstom dotika nebes, in ponosna govori sama pri sebi: naj se le doma kuja moja uboga sestra, to življenje je vendar lepo, krasno! —

Bilo je nekega večera jeseni, in Adela je stonela doma na oknu vsa v skrbeh, kajti četudi je bila že odbila polnoč, Lizike še vedno ni bilo domov. Dobra Adela se vedno boji za svojo sestro. O Bog, saj ona vidi veliko nevarnost, v kateri se nahaja to živo dekle! Ta večer pa je ona še posebej vznemirjena, in neka posebna temna slutnja napolnjuje njeno srce. Moli in joče, in sama ne ve prav za prav zakaj. Ubožica! Ona čaka eno, dve, tri ure, vse zastoj, čaka do dneva, in Lizika, Lizika se ne vrne... O Bog, kaj se je zgodilo!... Adela ni videla več svoje sestre; zvedela je o nji samo to, da je bila tisto noč zbežala z nekim mladeničem, kateri ji je bil obljubil, da jo vzame v zakon! —

Nekaj let pozneje je neka usmiljena sestra sama stopala po neki bolj samotni poti v mestu, kjer se je nahajal njen samostan. Vse naenkrat zasliši neko kričanje; se obrne in vidi neko ženo, ki nji piše proti njej: „Ah, pridite, za božjo voljo, pridite hitro, umira, umira!“ —

Usmiljena sestra pohiti, stopi v neko zakajeno kočo, in vidi na kupu slame mlado ženo, vso izžeto, umirajočo, s smrtno blehostjo na licu. Oči ima udrté, lica upadla, težko sope. Usmiljena sestra se sklone nad njo, govori ji besede tolažbe in jo osrčuje. Ob zvoku tega glasu se bolnica nagloma obrne, odpre svoje oči na stežaj, opazuje s predirljivim pogledom usmiljeno sestro, potem pa zbere svoje zadnje moči in zakliče: „O Bog, Adela!“ — Še enkrat globoko vzdihne, sklone glavo in zatisne svoje oči!... Zatislila jih je za zmiraj. —

Ona nesrečnica, ki je tako umrla, je bila Lizika. Njen zapeljivec jo je bil zapustil, zavržena od vseh, pahnjena v skrajno revščino, je podlegla težki bolezni. Že šest mesecev je lažala v oni siromašni koči na kupu slame; in mučena od svoje vesti je bila tisočkrat preklela svojo prevzetnost in svoje glavnost, da ni poslušala besed svoje sestre. Usmiljena sestra, ki ni bila nobena druga kakor njena sestra Adela, je večkrat poljubila mrzlo obličje svoje sestre, ki je ležala pred njo na tleh, škropila jo je s solzami in na kolenih prosila Boga — za milost in usmiljenje zapeljani sestri. —

Konec pesni...

Kolikokrat je bila ta pesen ljubezni že takó žalostno izpeta! In vendar! —

magovati velike stroške. Upamo, da nam prejšnji naročniki tisto malo naročnine dobrovoljno odpusté in se jim zato prisrčno zahvaljujemo.

Vse naročnike prosimo, da nam pošljejo uaročnino naprej; kdor bi lista ne hotel, naj ga pošlje takoj nazaj. Brez uplačane naročnine se list ne bo pošiljal nobenemu. Tretja številka lista se bo ustavila vsem, ki niso poslali naročnine. Naročnikom treba plačati list naprej, ker je njegov obstoj edino od naročnine odvisen.

Drago slovensko ljudstvo, ki si komaj čakalo svojega lista, glej ga, tukaj je, sprejmi ga, beri ga, razširjaj ga!

Kdo je zakrivil svetovno vojno.

Dokler je trajalo veliko medsebojno klanje, ki ga imenujemo svetovno vojno, sta Nemčija in Avstro-Ogrska svečano zatrjevali, da sta bili prisiljeni od svojih sovražnikov, pograbití orožje, da si obvarujeta svoj obstoj. Zlasti se je trdilo, da je dala povod za vojno mala Srbija, ki je bajé potom svojih organov organizirala umor avstrijskega prestolonaslednika in njegove soproje, vsled česar jo je bilo treba kaznovati.

Sedaj, ko je vojna zaključena s popolnim razpadom habsburške monarhije, ko so zlasti Nemci z vrhunca svoje oholosti vrženja prepad lakote in beraštva, se je začelo veliko izpraševanje vesti, ki naj dožene, kdo je pravzaprav pravi grešnik, kdo je zakrivil vse ono gorje, ki so ga evropski narodi pretrpeli in ga še trpijo. Sedanja dunajska vlada je obelodanila iz arhivov nekdanjega avstro-ogrškega ministerstva vse dokumente, ki se nanašajo na izbruh vojne. Zbirka teh velevažnih dokumentov se imenuje (po rudečih platnicah) „rudeča knjiga“ in nam dokazuje, da so edini krivci pravzaprav nekdanji voditelji avstro-ogrške monarhije, ki so nalašč povzročili vojno, ker so mislili, da je prišel pravi čas, za vedno dobiti premoč tam, kamor je Avstrija od nekdanj imela uprte svoje oči — na Balkanu.

Predvsem je dokazano, da toliko zasramovana Srbija in njeni voditelji niso prav nič krivi, da se je izvršil znani sarajevski umor.

Takoj po umoru je poslala dunajska vlada sekcijkega svetnika Wieserja, nekdanjega državnega pravdnika, v Bosno preiskovat, ali in koliko je belgrajska vlada posredno ali neposredno vdeležena pri umoru. Ta uradnik je po natančni preiskavi poslal na Dunaj poročilo, ki je tudi obelodanjeno v Rudeči knjigi in ki dokazuje, da se mora izključiti vsak sum, da bi bila srbska vlada ali pa srbski funkcionarji, udeleženi pri zaroti proti prestolonasledniku.

Obelodanjen je pa tudi uradni zapisnik seje skupnega ministrstva z dne 7. julija 1914, na kateri se je sklenila vojna proti Srbiji. Iz izjav navzočih oseb je razvidno, s kakim namenom se je hotelo udariti na Srbijo. Ta mala, kvišku strmeča država, katero so mnogi imenovali jugoslovanski Pijemont, se je zdela Dunaju prenevarna. Začela je močno privlačevati avstro-ogrške Jugoslovane; zlasti v Bosni je bilo srbofilsko gibanje zelo mogočno. Bilo je torej potreba, ponižati to državo za vedno, napraviti jo neškodljivo. Zlasti se je povdarjalo, da samo odličen vojaški uspeh mora imeti kake vrednosti in sklenila se je vojna proti mnenju ogrskega ministerskega predsednika Tisze, kateri bi se zadovoljil z diplomatskim uspehom. On je namreč zahteval, da se res pošlje Srbiji ultimatum, čigar pogoji naj bodo sicer strogi, a ne nesprejemljivi. Drugi, zlasti zunanji minister grof Berchtold, avstrijski ministerski predsednik grof Štúrkh, vojni minister Krobatin, skupni finančni minister Bilinski so bili mnenja, da mora obsegati ultimatum take pogoje, kakršnih Srbija ne bi mogla sprejeti. Njihova je obveljala in res je odšel v Belgrad oni sloviti ultimatum, ki je povzročil najprej vojno s Srbijo in potem s celim svetom!

Zanimivo je tudi čitati, kako je grof Berchtold pridobil za vojno grofa Tiszo, ki se ji je, kakor zgoraj omenjeno, upiral. Pisal mu je namreč, dne 8. julija 1914, torej drugi dan po seji skupnega ministerskega sveta, pismo, da Nemčija sili na vojno in da bi smatrala vsako popustljivost proti Srbiji za slabost. Grof Tisza se je na to udal. Sedaj pa se je izkazalo, da ga je grof Berchtold čisto navadno nalagal, ker pismo nemškega poslanika Tschirskega, ki ga je prejel v tistih dneh Berchtold, se glasi čisto drugače.

Berchtold pa je nalagal tudi cesarja Franca Jožefa in ga z lažjo pripravil do tega, da je podpisal napoved vojne. Cesar vsled svoje visoke starosti ni več vedel, kaj se godi po svetu in Berchtold mu je natvezal, da so Srbi pri Temes-Kubinu napadli avstrijske čete, radi česar se obe državi pravzaprav nahajata že v vojnem stanju. Poročilo na cesarja se nahaja v Rudeči knjigi! Tudi napoved vojne je Berchtold sestavil tako, da se napoveduje vojna, ker so srbske čete napadle Avstrije. Ko pa je cesar to vojno napoved podpisal, je Berchtold iz nje stavek o napadu Srbov črtal in takó falzificirano vojno napoved odposlal. Cesarju pa je pozneje sporočil, da so se poročila o napadu Srbov skazala kot netočna, radi česar si je on dovolil, črtati tozadevni stavek iz vojne napovedi.

Iz rudeče knjige je svet izvedel tudi presenet-

ljivo novico, da je bil eden glavnih zagovornikov vojne tudi Bilinski, sedanjí ministerski predsednik poljske republike, katero je, kakor znano, po svoji zmagi ustvarila ententa. Mož je kot Poljak Slovan, a bil je tako brezvesten, da je hujskal na vojno proti Slovanom. Bajé ga zadene za to pravična kazen, ker ga nameravajo zavezniki poklicati pred sodišče, kjer se bo moral zagovarjati.

Kdor čita Rudečo knjigo, mora strmeti nad brezvestnostjo, nad hudodelsko nepremišljenostjo, s katero so odgovorni činitelji na Dunaju tirali Evropo v morilno vojno. Cel svet je vedel, da se vojna s Srbijo ne bo dala omejiti. Že julija, ko so po drugih državah začeli slutiti, da se na Dunaju nekaj kuha, so poznavalci razmer opazili pri vseh drugih vladah neko nervoznost, ki je dokazovala, da gremo nasproti velikim nevarnostim. Samo na Dunaju so bili slepi in gluhi, samo sovraštvo do Srbov in nas drugih Jugoslovancev jim je odvzelo vsak vpogled; — Bog jih je hotel pogubiti — zato jih je oslepil.

Slovenske šole v Gorici.

Stariši, ki bi radi pošiljali svoje otroke v slovenske šole v mestu, naj se priglase v „Malem Domu“. Priglasitve se bodo sprejemale vsaki dan od jutri (3. okt.) dalje in sicer od 9—12 predp. Želeti je, naj bi se jutrid ne 3. oktobra priglasili vsi! To sporočamo starišem v zmislu naročila civilnega generalnega Komisirijata v Trstu.

Naznanjamo slovenskemu občinstvu v okupacijskem ozemlju, da so zastopniki šolskega društva „Šolski Dom“ in goriški člani društva „Edinost“ storili vse mogoče korake, da bi zagotovili otvoritev ljudskih šol v Gorici. Prav tako so vse storili, da bi zagotovili otvoritev vseh slovenskih srednjih šol t. j. gimnazije, realke, moškega in ženskega učiteljskega. Deputacija je bila v Trstu in v Gorici na pristopnih mestih dvakrat. Slovenski stariši v Gorici so odposlali skupno z društvom „Šolski Dom“ štirikrat prošnjo za pristopno oblast. Poleg tega so tudi ravnatelji naših šol, kakor smo zvedeli, obširno in natančno poročali oblastim o stanju naših šol.

O vspehu našega truda bodo govorila dejstva in le po delstvih bomo sodili obljube okupacijskih oblasti in tudi besede ministra Tittoni-ja, ki je v parlamentu v Rimu dne 27. sept. t. l. izrekel slovesne besede: „Italija ponuja manjšinam roko in bo spoštovala njih narodnost in njih pravice“. Zdi se, kakor da bi bili na visokih mestih nam naklonjeni

Reka.

Pred izbruhom vojne je svaril najtreznejši politik Giolitti Italijane, naj se zadovoljijo s teritorialnimi koncesijami, ki jih lahko pridobijo od Dunaja brez prelivanja krvi. Že takrat je Giolitti prerokoval, da bode trajala vojna najmanj dve leti in da ji bode sledil gosporarski polom. Ali zaman. Vojna stranka je dobila premoč in Giolitti je moral bežati pred ljudsko jezo v pijemontske kripe.

Zadivjala je vojna in je zahtevala tekom treh let in pol eden milijon človeških žrtev. Žrtve na gospodarskem polju so pa še grožnejše, evo dokazov:

Leta 1913 je uvozila Italija za 3.600 milijonov lir blaga, izvozila pa za 2.500 milijonov; primanjkljaja je bilo toraj 1.100 milijonov lir, ki se je pa ves kril s prihranki, ki so jih pošiljali Italjani v tujini domov (pol milijarde povprečno) in s tujskim prometom, ki je zavzel v zadnjih letih pred vojno ogromne dimenzije. Med vojno in po vojni sta večinoma izginita ta dva vira.

V letih 1915, 1916, 1917 in 1918 je pa Italija uvozila skupno za 41 milijard lir blaga, izvozila ga je le za 11 milijard. Primanjkljaj znaša toraj že te štiri leta celih 30.000 milijonov lir; z drugimi besedami: Za to svoto je kupila Italija blago od inozemstva, ki ga ni mogla izplačati. Italija mora uvažati osobito oglje, žito in bombaž. Leta 1913 je kupila Italija 1.080.000 vagonov oglja za 390 milijonov lir, l. 1918 je pa dala za 584.000 vagonov 1.100 milijonov! Leta 1913 je kupila Italija v inozemstvu 181.009 vagonov pšenice za 406 milijonov lir, a l. 1918 je morala dati za le 154.000 vagonov celih 2005 milijonov. Ravno tako je z bombažem.

Do decembra 1918 je znašal dolg Italije skupno okolu sto milijard lir, a od 31. decembra 1918 do 31. avgusta 1919 se je zvišal ta dolg za novih 20 milijard, z drugimi besedami: Italija zapravlja sedaj razmeroma več kot med vojno. Še nekaj: od 38 milijonov prebivalcev Italije morajo preživljati pred vsem Zedinjene Države nič manj kot polovico.

Na podlagi londonske pogodbe, ki jo je sklenil takratni minister zunanjih zadev Sonnino z Anglijo, Rusijo in Francijo, ebi moralo pripasti Italiji celo Primorje, del Koroške do Trbiža, Južna Tirolska, velik del Dalmacije, a Reka se je prepusila Hrvatim. — Amerika je rešila zaveznike po dolgoletnem brezupnem bojevanju s tem, da je vstopila tudi ona v vojno, a le pod pogojem, da se vse dotedanje pogodbe razveljavijo, toraj tudi londonska pogodba. Wilson je razglasil onih slavnih 14 točk, med katerimi žari kot up narodov — samo odločba narodov Morda je imel Wilson s tem svojim programom na

boljše namene, a ukloniti je moral svojo dobro voljo pred kompromisi....

Ker je zahtevala Jugoslavija zase celo Primorje s Trstom vred in je hotela vrhu vsega tega imeti še Reko, je hotel Wilson razvozljati ta gordijski vozal tako, da je prisodil Italiji Trst in Pulo z zaledji. Reko z zaledjem pa Jugoslaviji. Zaledje Trsta in Pule tvori cela Goriška in dve tretjini Istre, zaledje Reke pa tretjina Istre z železniško progo St. Peter-Reka. Poleg tega bi izgubila Italija naravno tudi Dalmacijo.

Ko se je doznalo za Wilsonov načrt, začel se je biti neenak diplomatski boj med Ameriko in Italijo. Anglija in Francija ste se med tem že pripravljali na prebavo Nemčije in Turčije. Polagoma, korak za korakom in odjenjala Italija od svojih zahtev. Nato se je začel tudi Wilson „glihat“: namesto da bi se Kvarnersko republiko po petih letih prisodilo z Reko vred na podlagi samoodločbe Jugoslaviji, je Wilson sedaj rumenja, da ostane ta republika brez Albone trajno samostojna in pod kontrolo Zveze Narodov. Na drugi strani je izjavil Tittoni v soboto v italjanski poslanski zbornici, da je Italija pripravljena sprejeti sledeče pogoje: mesto Reka naj se prisodi Italiji, v ostalem naj ostane kvarnerska republika po Wilsonovem načrtu, ali za te žrtve naj ostane Zadar Italiji in naj se prisodi Italiji Albaniji.

Za Jugoslavijo je seveda rešitev tega problema, naj se zgodi kar hoče, le provizorična, a za italjanske nacionaliste je tudi Tittonijev predlog nesprejemljiv. Tako vsaj pravijo oni,

Reški dogodki.

Dogodki na Reki tvorijo v zadnjih časih predmet svetovne senzacije. Po londovski pogodbi bi morala Reka pripadati Jugoslaviji, ali majhna italjanska večina v mestu je znala vzbuditi takoj po polomu v Italiji zanimanje za okupacijo, kar se je tudi zgodilo s tem, da je raztegnila Italija demarkacijsko črto čez Reko do Bakra. V mestu samem se je nastavilo tudi par sto Francozov in Angležev in v luki je bilo usidranih vedno par francoskih in angleških bojnih ladij. Vrhovni poveljnik na Reki je bil italjanski general Grazioli.

Prijazno razmerje med Francozi in Italjani ni trajalo mnogo časa. Bajé radi tega, ker sta dva francoska vojaka strgala dvem gospodičnam na Korzu italjanske znake, je prišlo do krvavega spopada, ki je zahteval mnogo žrtev. Nato je vrhovni svet mirovne konference v Parizu poslal na Reko štiri zavezniške generale, ki naj bi preiskali zadevo. Na podlagi te preiskave je sklenil vrhovni svet, da se reški Narodni svet in reški bataljon prostovoljcev razpustita, da prevzame policijo in mestno poveljstvo Anglija, kakor tudi da se skrči število italjanskih čet na le eden bataljon. Te ostre odredbe bi morale stopiti v veljavo 12. septembra.

Izvršitev tega načrta je preprečil znani italjanski pisatelj D'Annunzio. To je bil pred izbruhom vojne glavni vojni agitator, med vojno se je povzpел do podpolkovnika in si je znal pridobiti slavo s svojimi poleti nad Dunajem in Kotorjem. D'Annunzio je zbral v Ronkah pri Tržiču par sto vojakov in jih je pripeljal na vojaških avtomobilih na Reko. Med potjo so se mu pridružili tisoči vojakov — prestovoljcev. Predno je dospela ekspedicija na Reko, je skušal komandant na Reki, italjanski general Pittaluga, preprečiti na vsak način njen pohod v mesto. Vrgel ji je naproti dva bataljona reške posadke, ali zgodilo se je, da so se mu izneverili vsi njegovi vojak in ko se je srečal on sam z D'Annunzium pred vvhodom v mesto, je moral slednjemu hoté ali nehoté izročiti mestno poveljstvo.

Ko je zvedel ministerski predsednik Nitti za D'Annunzijevo čin, je sedel ravno v poslanski zbornici. Udaril je jezno po mizi in izjavil je, da bode proti tem pustolovcem in kršiteljem vojaške discipline, ki lahko spravijo cel narod v nesrečo, najstrožje postopal. Vlada je poslala takoj admirala Casanuovo na Reko z ukazom, naj prevzame takoj poveljstvo nad bojnimi ladjami, vsidranimi v reški luki. Ali posadka teh slednjih, ki se je pridružila ustašem, je smatrala le D'Annunzija za poveljnika, in ko je stopil admiral na oklopnico „Dante Alighieri“, so ga obkolili arditi, odpeljali k D'Annunziju in ta ga je poslal takoj nazaj v Italijo. Šefu generalnega štaba, generalu Bodogliju, se je poverila naloga, naj odpokliče z Reke vse vojaše — vstaše, ali to se tudi njemu ni povrečilo. Načrt, obkoliti Reko z zveznimi četami, izstradati mesto z blokado na suhem in na morju, se je tudi izjalovil. D'Annunzio je slo-

vesno izjavil, da Nitičjeve vlade ne priznava in da raje žrtvuje življenje z vsemi pristaši kot bi se umaknil, dokler ne bode priznala pariška konferenca Reke z lukko brez nebenih pridržkov Italiji. V nasprotnem slučaju poženejo mesto z lukko v zrak...

Kaj sedaj? Kdo zmaga, Reka ali Rim? Rim se nahaja v groznih škripcih.

Razne vesti iz Jugoslavije.

Beguncev je v Sloveniji po približni cenitvi okroglo 25.000.

Za visokošolce - begunce. V Beograd so prišli zastopniki Zveze jugoslovanskih akademikov - beguncev. Minister za prosveto je sprejel deputacijo in izjavil, da ugodni željam, ki jih stavi njih spomenica. Minister je nakazal za akademike - begunce svojo K 500.000.

Zakon o omejitvi alkoholizma v Jugoslaviji. V Zedinjenih Državah se ne sme točiti od 1. julija t. l. pijač, ki bi vsebovale več kot dva grada in pol alkohola. Hudomušneži pravijo, da je bila dan prej, predno je stopil ta zakon v veljavo, vsa Amerika pijana. — To je pač pristno ameriško - energično rešitev vprašanja, ki beli glave že desettletja evropskim državnikom.

V Jugoslaviji je poverjenišvo za socialno skrb izdelalo načrt državnega zakona o omejitvi uživanja alkohola, čigar najvažnejše določbe so sledeče: Kdor je vsled svoje pijanosti v javnosti drugim v spodliko, se kaznuje z globo do K 500. — oziroma z zapornim do 14 dni. Kdor je bil radi tega prestopka tekom enega leta že dvakrat kaznovan, mu sme policijska oblast v tretjem slučaju prepovedati za dobo do enega leta obisk gostilen in kavaren. Za dobo te kazni izgubi dotični aktivno in pasivno volilno pravico. Prepovedano je, jemati otroke pod 14. letom v gostilne. Mladostne osebe do 17. leta smejo obiskovati gostilne in kavarne le v spremstvu starišev varuhov in bližnjih sorodnikov.

Pivski dolgovi za alkoholne pijače so neiztljivi. Občinska pisarna se ne sme nahajati v hiši, kjer je gostilna. Gostilničar sme biti župan le s privolenjem višje politične instance.

Zrgovska pogodba Jugoslavije z Nemško Avstrijo. Razni so vzroki, ki so prisilili obe državi do sklepa te pogodbe, pred vsem jednako slaba valuta pri obeh, majhni prevozni stroški in na strani Jugoslavije tako ogromne množine živil, ki jih sama ne rabi, da bi segnil od teh velik del, ako bi se takoj ne uporabil...

Ta nova pogodba je izmenjevalna pogodba, na podlagi katere dobi Nemška Avstrija sledeča živila: 2000 vagonov moke, 2800 vagonov rži pšenice ali ječmena, 2400 vagonov turšice iz letine 1918 (I), 8000 vagonov krompirja, 600 pitanih prešičev, 5000 ovac, 1000 glav klavne živine, 25 vagonov kuretine, 20 vagonov svinjske mesti, 250 vagonov prekajenega mesa in 35 vagonov jajc.

Za te živila mora dati Nemške Avstrija Jugoslaviji: Za 105 milijonov kron strojev, poljedelskih strojev, koles, železnih pečij itd., za 14 milijonov elektro tehničnih izdelkov, za 60 milijonov avtomobilov in vagonov, za 15 milijonov kemikalij, 47 milijonov kron papirja, 10 milijonov mobilije itd. Skupna svota znaša 350 milijonov kron. — Uvoz iz Jugoslavije v Nemško Avstrijo je prost za sledeče blago: svinec, živo srebro, cink, strojarske snovi, smolo, vino, žganje, sadje, sočivje, papriko, marmelado itd.; iz Nemške Avstrije v Jugoslavijo pa za sledeče izdelke: galanterijsko blago, svilo, klobuke, muzikalne instrumente, fotografske utenzilije, knjige in brošure. — Razum tega proda Nemška Avstrija Jugoslaviji 1100 vagonov soli po K 64.40 in 12.400 zabojev žveplenk.

Osemurno delo v Jugoslaviji. »Službene Novine« so objavile naredbo za uvedbo osemurnega dela na vsem ozemlju kraljestva v vseh industrijskih, rudarskih in trgovskih podjetjih. Delo nad osem ur se mora plačati po 50% višje nego normalno osemurno delo. Ta naredba je takoj veljavna.

Vseučilišče v Ljubljani je zakonito že ustanovljeno. Po tolikih bojih je šele svetovna vojna dala Slovincem to - kar že po naravi pritiče vsakemu kulturnemu narodu. Vseučilišče bo imelo pet fakultet in sicer: bogoslovno, modroslovno, pravno, zdravniško in tehnično.

86 tisoč prebivalcev dobi Jugoslavija na Korškem, če prodre z ljudskim glasovanjem v (pasu) Rožni in Podjurski dolini. Med temi je okrog 24 tisoč Nemcev in okrog 62 tisoč Slovincov. Seveda so takozvani Nemci pobarvani nemškutarji in le majhen odstotek je pravih pristnih Nemcev.

Politični pregled.

V Jugoslaviji traja ministerska kriza še vedno. Niti Pašiču, niti Trumbiću, ki sta se radi nje vrnila iz Pariza se dosedaj še ni posrečila rešitev. Mi, ki presojamo te čudne notranje boje onstran demokracijske črte, opazujemo to tragedijo z drugega, višjega stališča, tako na primer, kot je opazoval naš Cankar komedijo v dolini šentilorijski. A to, kar se godi sedaj v Jugoslaviji, je tragedija, tragedija!

Zittoni je imel v italijanski poslanski zbornici tako učinkovit govor, da je ta dala vladi zaupnico in nato izvršila samomor. Vlada jo je namreč s kraljevim dekretom od 29. t. m. razpustila in sklicala nove volitve.

Razmerje

med Italijo in Anglijo - Francijo ni posebno prijazno oziroma ni tako, kot bi moralo biti z ozirom na žrtve Italije. Tudi Slovence je omenil v govoru: Italija bode štela 180 tisoč Nemcev; ali kaj so ti in ono malo število Slovencev, radi katerih se je uprizorilo na celém svetu toliko hrupa vpricho dejstva, da je prisodila mirovna konferenca 7 milijonov tujerodcev štirim državam? Kdo si bode upal po tej primeri očitati Italiji, da hoče anektirati tujerodce? Kdo more zalutati prvi kamen? — Italija zagotavlja drugorodcem spoštovanje njihovega jezika in kulturnih institucij; njihovi upravni činitelji bodo uživali vse pravice naše napredne in demokratične zakonodaje; njihovi politični zastopniki bodo sprejeti prisrčno v italijanskem parlamentu, ki jih bode spoštljivo poslušal, ko bodo govorili v imenu naroda, ki ga zastopajo. Tako je govoril italijanski minister zunanjih zadev dne 27. septembra 1919.

Na Angleškem je izbruhnil štrajk rudarjev in grozi splošni železničarski štrajk. Razum tega delajo ogromnemu kraljestvu kolonije velike skrbi. Egipt se zopet pripravlja na revolucijo, Indija se pričenja zavedati svojih narodnostnih pravic in odpira se zopet večna angleška rana; svoboda Irske.

V Zedinjenih državah je izbruhnil ogromen štrajk kovinarjev; govori se o 650.000 štrajkujočih, ki zahtevajo osemurni delavnik, priznanje njihovih strokovnih organizacij in zvišanje mezde.

O Rusiji se širijo zadnje čase vse mogoče in nemogoče vesti. Sedaj se zopet govori, da je postal admiral Kolčak, kateri poveljuje proti boljševiški armadi v Sibiriji, diktator osvobodene Rusije a general Denikin, ki operira v južni Rusiji je baje njegov namestnik. Jutri se bodi morda ta vest demantirala, kakor se sedaj na pr. demantira, da je padla Lenina vlada. Svetovno časopisje mora biti pač »svetovno«, kar pa ne gre — brez Rusije. In tako pri našajo iznajdljivi čifutski poročevalci vse še tako neumne laži z ruskih step.

Domače vesti.

Opozarjamo naše občinstvo na naš uvodni članek. V burnih časih je zagledalo naše glašilo luč sveta in borba za naše narodne svetinje bode huda...

Vse bivše sotrudnike naših listov naprošamo tem potom, naj pridno sodelujejo in naj nam redno pošiljajo dopise.

Vabilo na naročbo. Obračamo se še posebej do vseh rojakov na deželi, da agitirajo vsak v svojem kraju za naš list in ga razširjajo do zadnje hiše. Ob enem naj takoj pošljejo naročnino.

V mestu Gorici ne bomo pošiljali lista na dom, vsak naj si ga blagovoli kupiti v prodajalnah, kjer lahko naroči, da se mu list prihrani.

Prejšnji naročniki »Goriške Straže«, ki bi nam ne mogli spregledati lanske naročnine, kakor prosimo v uvodniku, naj se priglase pri upravi lista, da se jim prebitek lanske naročnine izplača.

Smrtna kosa. Po dolgi in mučni bolezni je zatisnil včeraj vinotrčec in veleposestnik Anton Pečenko v starosti 73 let za vedno oči. Pokojni je užival na Goriškem velik ugled in spoštovanje. Naj počiva v miru! Preostali izražamo naše sožalje.

Idrijska realka. Podpisano ravnateljstvo javlja, da se bo vršilo vpisovanje v I. razred v sredo, 1. oktobra, v višje razrede pa 3. oktobra. Ponavljalno, dodatne in sprejemne izkušnje v višje razrede se bodo vršile 2. oktobra, matura pa v ponedeljek, 6. oktobra. Kdor hoče vstopiti v I. razred, se mora osebno ali do tega dne pisмено zglašiti pri ravnateljstvu s krstnim listom in z ljudsko-šolskim izprijčevalom ali z izprijčevalom zrelostne preiskušnje na kakih ljudski šoli. Vsak učenec plača pri vpisovanju L 1'40, nanovo vstopajoči pa še L 1'68 sprejemnine. Ravnateljstvo državne višje realke v Idriji.

Zrelostni izpiti za slovenske gimnazije pričnejo v Gorici v ponedeljek dne 6. okt. Kandidati naj se zberejo pred 8 uro v šolskem poslopju Corso Verdi 3. Ravnateljstvo.

Stanovsko zborovanje je imelo učiteljstvo tolminskega okraja danes teden pri Sv. Luciji ob Soči. Razpravljalo se je o gmothem vprašanju učiteljstva in raznih učnih pripomočkih. Udeležba je bila lepa. Prisoten je bil tudi zastopnik okupacijskih oblastij.

V skladišču Balkan v Ljubljani se nahajajo pošiljatve v zabojih, ki so jih darovali ameriški rojaki (Jugoslovanska pomožna akcija iz Amerike) za sledeče adresate, ki prebivajo v zasedenem ozemlju: Andr. Gustišar, Dol. Logatec; Pavla Vidmar, Logatec 152; Marija Seljak, Planina, Ivan Kos, Ročinj; Ana Berginc, Drežnica 21; Županstvo v Tolminu; Frančiška Kos, Trtnik pri Podbrdu; Marija Plrk, Rojve pri Logatcu; Terezija Gorjanc, Loka p. Kanal; Terezija Krapš, Podgora pri Idriji; Marija Fortunat, Ročinj 21; Amalija Simčič, Njivice 33 pri Kojškem; Jožefa Lipuš, Batuje 24, Kar. Furlani, Svino 47 pri Šmarje; Frančiška Bavčer, Gradišče 225 pri Ajdovščini; A. Perše, Števerjan (Grojna); M. Kovač, Lokavec 24; J. Blažetič, Kneža; Matija Molk, Planina; Marija Černeič, Škur-Platišče (Prosenico 80, Videm); Terezija Boltar, Ročinj 18; Županstvo Divača; Bizjak Marija, Lokavec; Luka Šterliuko, Ajba 21; Marija Jug, Čiglnj 6; Jnsip Vuga, Ročinj; Ivana Balant, Sp. Idrija; Marija Podbršček, St. Martin 75 pri Kojškem; A. Pahor, Miren 22; Marija Uršič, Kobarid 84; Katarina Kosovel, Osek; Anton Cigoj, Sv. Križ-Cesta; Ivan Petrič, Planina; Ivan Mejak, Hraše pri Postaju; Ant. Ženko, Laze 16 pri Senozecah; I. Cerkvenik, Kačiče 19 pri Divači; Župnija Logatec; Županstvo Kanal; Alojzija Uršič, Kobarid; Marija Leban, Poljubinj 28; R. Fornazarič, Osek 81; Franc Simčič, Vederjan.

Dobro bi bilo, ako bi se poslalo zaboje za goriške adresate iz Ljubljane skupno v vagonu v Gorico in bi se tu blago pod kontrolo par gospodov izročilo naslovljencem. S tem bi bilo prihranjeno našim ljudem veliko potij in truda. Opozarjamo sl. župne urade in županstva na gornje naslove.

Vojni preki sod. Šef generalnega štaba kr. vojske, general Badoglio je izdal lokalnim vojaškim oblastem po sumaričnem ukaz, naj dajo te po sumaričnem ugotovljenju vsakega ustreliti, kdor bi se zoperstavil s silo vojaštvu ali agentom kr. vlade sploh z namenom, da povzroči sovražnosti ali nerede v ozemlju Julijske Benečije oziroma v ozemlju med staro mejo in demarkecijsko črto.

Pevsko in glasbeno društvo v Gorici. Vodstvo tega društva sporoča tem potom vsem članom, da se vrši redni občni zbor z običajnim dnevnim redom v sredo 15. t. m. ob poldevetih zvečer v dvorani hotela »Pri zlatem jelenu«.

Poljedelski dogovori na Goriško-Gradiščanskem. Generalni civilni komisariat je določil z lastnim odlokom, da se podaljšajo za goriško-gradiščansko deželo tekoči poljedelski dogovori do konca agrarnega leta po letu, v katerem se objavi mir. S tem ukrepom se je rešil spor, ali naj se smatrajo še za veljavne določbe zakona od 24. maja 1914 deželnega zbora ali odloki, katere je izdalo vrhovno povejstvo ob zasedbi po italijanski vojski in zajamčuje rešitev onim poljedelcem, ki so za časa vojne trpeli težke škode, da ostanejo za primerno dobo na zemljišču. Z odlokom so se zopet ustanovile za vsak sodni okraj razsodne komisije, v katerih so pod predsedstvom ojnega sodnika zastopani najemodajalci in najemniki. Od teh komisij lahko dobe interesiranci informacije v vsakem sporu glede pravičnega omenjenega odloka.

Od luknje v luknjo. A. Benčič se v Trstu je hotel preteklo noč na vsak način napiti vina. Zato je šel na postaji pri sv. Andreju, k vagonu polnemu velikih sodov vina. Preluknjal je s pilo sod in si nato natočil polno Chiantijevo steklenico. Toda glej smolo! Ko je bila steklenica polna, je hotel zamašiti luknjo, toda ni šlo pa ni šlo. Benčič si je na vse načine prizadeval, toda zastoj. Na eni strani se je pošteno potil a na drugi pa prekleto — močil. K sreči je prišlo mimo par karabinjerjev, ki so ga rešili. Luknjo so zamašili, a premočenega Benčiča spremili v drugo — luknjo.

Monopol na električne svetilke. Glasom odloka ital. kralja z dne 17. avgusta t. l. bodo spadale tudi v zasednem ozemlju električne svetilke pod monopol. Ednako postane, kot se čuje, tudi kava državni monopol.

Veselico združeno s tombolo priredi pevski zbor »Lilij« na prostoru g. Nemca v Biljah na trasi v nedeljo dne 5. okt. ob 4. pop. Na programu so razum tombole pevske točke, igra in spevoigra s spremljevanjem glasovirja.

»Narodna Tiskarna« v Gorici izda in založi te dni trdo vezan Mali katekizem. Sprejemajo se že sedaj naročila na to prepotrebno knjigo, katero je odobrila cerkvena, šolska in politična oblast. Enak obvešča »Narodna Tiskarna«, da izda tekom meseca decembra t. l. Koledar goriških Slovincov z raznovrstno vsebino. Uredništvo Koledarja je prevzel veleč. g. dr. Andrej Pavlica, prof. bogoslovja v Gorici. Svoje sodelovanje pa so obljubili tudi drugi zani naši domači pisatelji in pesniki. Koledar bodo krasile razne ilustracije izza končane vojske. Ta koledar naj bi bil nadomestilo Mohorjevega Koledarja in naj bi se kolikor mogoče razširil med naše ljudstvo.

Pozor. Svoje somišljenike opozarjamo naj v krajih, kjer so še ustanovljena kmetijska društva ali posojilnice in zadrage, ne ustanovljajo brez potrebe novih društev in zadrug. Prva skrb mora biti, da se že obstoječe ustanove poizve in okrepe. Vsako drugo ravnanje pomenja nevarno konkurenco, katera škodi le domačinom samim!

Glede menjave denarja smo doznali, da je okupacijska vlada ukreila, naj za Tolminko posebna komisija ugotovi, katere stranke niso še prejšnjega avstr. denarja menjale ter vsaj onim katere do sedaj sploh še niso ničesar menjale izjemno dovoli, da smejo sedaj avstr. denar zamenjati za lire.

Zopetna uvedba astronomskega časa. 4. oktobra t. l. o polnoči stopi zopet v veljavo astronomski čas. Vse oblasti in vsi načelniki javnih in zasebnih podjetij morajo poskrbeti, da se ure v gorinavedenem času postavijo od polnoči na 11. uro.

Otvoritev lova. Generalni civilni komisariat za Julijsko Benečijo naznanja, da je vrhovno povejstvo dovolilo civilnim komisariatom, da smejo izdajati civilnim osebam orožne liste in lovske karte. Glede lova ostanejo v veljavi zakoni, ki so bili izdani že pred zasedbo po italijanski vojski.

Zdravniške preiskave vojnih invalidov. Generalni civilni komisariat je poslal civilnim kolisarijatom političnih okrajev Julijske Benečije okrožnico, s katero določa, da se vojni invalidi le po potrebi podvržejo zdravniški preiskavi, in ne kakor se to vrši v nekaterih okrajih, kjer se vsi invalidi brez izjeme preiskujejo redno vsak mesec. Na podlaci zdravniške preiskave se določijo tudi podpore za vojne invalide.

Bivši avstrijski vojaki, ki se nahajajo v Rusiji kot vojni vjetniki, se odpravljajo iz vjetništva črez 17. t. m. v domov. Ceni se, da je v sovjetski Rusiji še okoli 50.000, v Turkestaru okoli 35.000 in v Sibiriji nad 350.000 avstr. vjetnikov. Vlada sporazuma

so jim vrnitev v domačijo dovolile. Seve preteklo bo še mnogo mesecev, predno se jih posreči spraviti domov.

Bolezen - namreč krvava griža - razsaja po nekaterih vaseh na Tolminskem. Ljudstvu se priporoča da pazi na snago in hrano. Tople obkladke na želodec zlasti prvi dan nekteri zelo hvalijo in priporočajo.

Tragična smrt 3letne deklice. V Trstu se je zgodila včeraj grozna nesreča. Ivanka Sancin, stanujoča v ul. Molin grande 32, je peljala okoli poldne svoje majhno sestrico Ido po ulici Carducci. Ida je imela v roki kroglo in kavčuka, ki ji je na vogalu ul. S. Francesco padla iz rok. Deklica se je iztrgala svoji sestri iz roke in tekla za igračo, toda v tem hipu je zavil v ulico S. Francesco težak voz s promogom in... preden je kdo zapazil grozečo nesrečo, je bila deklica pod konjskimi kopiti in kolesi težkega voza. Kolo ji je šlo čez vrat in ji skoraj odtrgalo glavo od telesa. Vse vpitje, ves jok je bil zastoj: zdravnik rešilne postaje je s solzami v očeh ugotovil smrt...

Zanimivosti.

Velikanska kad. V Tacnu pod Šmarno goro pri Ljubljani izdelujejo sodarski mojstri za tvornico celuloze v Rebrci na Koroškem velikansko kad, ki je 5 metrov visoka in v sredini 6 metrov in pol široka. Mesečne dobe so debele 12 cm. Kad drži celih 1763 hektolitrov. Ako bi zabili v to kad napolnjene kad cev, katera bi dala vsako sekundo po en liter vode, bi tekla voda nekaj nad 20 dnij!

Svetovni šahovski turnir na Bledu. Meseca junija prihodnjega leta se vrši na Bledu svetovni šahovski turnir, katerega se bodo udeležili najslavnejši šahovski mojstri, med njimi naš Vidmar, ki je leta 1911 dobil drugo darilo v San Sebastianu na Španskem, Capablanca iz Kube, Rubinstein, Lasker, Marshall i. dr.

Protižidovsko gibanje na Dunaju. Na Dunaju se v zadnjih časih opaža sumljivo protižidovsko gibanje. Mera jeze proti tem pljavkam človeštva je dosegla vrhunec. Jako zanimivo je dejstvo, da so združili v visokoškolskem odseku liberalni nemško-nacionalni in katoliški visokošolci svoje kandidate v skupno listo. Nastopili bodo najstrožje proti počitufarenju dunajske univerze, ki je prišla med vojno popolnoma v judovske roke.

Župan na Reki dr. Vio je pravzaprav Hrvat. Njegov brat je vedja hrvatske posojilnice in njegov oče je voditelj hrvatske stranke! Predsednik tamonjega „Consiglio Nazionale“ (Narodnega Sveta) je dr. Grossich. Ta je doma iz Kastva in bil je svoj čas navdušen Hrvat. Ubogi d'Annunzio!

Kruppove tvornice. Slavne Kruppove tvornice v Essenu na Nemškem, ki so pred vojno izdelovale pred vsem topove za polovico sveta, izdelujejo sedaj dnevno 40 lokomotiv in vagonov, ker je tem tvornicam v smislu mirovne pogodbe z Nemčijo prepovedano liti topove.

Osebnost razmerje med Orlandom, Sonninom in Wilsonom. Ko je došel Orlando v Pariz in se seznanil tam z Wilsonom, se je javno hvalil v hotelu „Edvard VII“, da je napravil s svojim južnim temperamentom in govorom na predsednika Zedinjenih držav silovit vtis. To so prinesli Wilsonu na uho in je ta razdražen izrekel na Orlandov naslov besede, ki niso ravno kompliment...

Ko se je Sonnino sestal z Wilsonom in to se je zgodilo nešteto krat, je vedno molčal in stal ob strani kot da bi bil mutast in kot da bi imel osebno mržnjo do profesorja Wilsona. Seveda ni pozabil tega Wilson in tudi ne „Secolov“ dopisnik, ki poroča o vsem tem v številki od 28. septembra t. l.

Novo države. Po razsulu Avstro-Ogrske in odcepitvi raznih pokrajin od Nemčije so nastale razne manjše države, kot Poljska, Čehoslovaška, Jugoslavija, Nemška-Avstrija in Ogrska. -- Minister za zunanje zadeve č. Tittoni je izjavil v svojem govoru dne 27. septembra t. l. v italijanski zbornici, da pri ustanovitvi teh novih držav ni bila mogoča točna razdelitev po naravnosti. Tako bo imela: Poljska 3 milijone Nemcev, polčetrtilijon Malorusov, 750 tisoč Rusov in 70 tisoč Litvinov; -- Čehoslovaška polčetrtilijon Nemcev, 850 tisoč Madžarov, 140 tisoč Malorusov in 80 tisoč Poljakov; Jugoslavija 530-590 tisoč Madžarjev, 650 tisoč Albancev, 590 tisoč Bolgarjev in 165 tisoč Turkov; Rumunska 120 tisoč Buigarov, 750 tisoč Nemcev, en milijon in 750 tisoč Madžarjev in 70 tisoč Srbov, Italija 180 tisoč Nelcev, Slovencev bi prišlo le malo število -- razmeroma z gorajšnjimi v poštev.

Plemstvo so odpravili v nemški Avstriji za vse svoje državljane. Dovoljeno pa je inozemcem tudi v uradnem postopanju nositi svoje domače naslove plemstva.

Bankrot Avstrije. Listi so prinesli iz Dunaja vest, da misli nemška Avstrija napovedati bankrot in poveriti svojo upravo dunajski misiji sporazuma. Te vesti so v Parizu dementirali.

Bojni delavci imajo po zakonu z dne 20. nov. 1917, št. 457 pravico, da jim bolniška blagajna še-le za tretji dan boleznin in nadalje izplačuje bolniško podpora. Po premenjenem par. 1154 b običnega zakonika pa tiče obolelemu delavcu, ki je bil vsaj 14 dni v službi pri istem gospodarju, popolna plača za prvih 7 dni boleznin. To mu je dolžan gospodar plačati, ki sme samo prispevek za bolniško blagajno odbiti.

Vladna kriza v Jugoslaviji se bliža -- kot kaže -- svojemu koncu. Kot smo v zadnjem trenutku doznali je poverjena sestava vlade g. Protić u.

Italijanska zbornica razpuščena. Dne 29. sept. je italijanski kralj izdal odbredbo, s katero se razpušča poslanska zbornica. Nove volitve poslancev za državni zbor bodo 16. novembra, senat kraljevstva in poslanska zbornica se pa sklicujeta za dan 1. decembra t. l.

Rekvizicija živine v Nemški Avstriji obstoja še vedno in je zelo stroga.

Velike stroške ima Italija po izjavi ministra Tittonija tekoče leto. Samo od 1. januarja do 31. avgusta smo zvišali naše doloove za 20 milijard. Na mesec pride 2 milijardi in pol. **Polagoma gre.** Generalni civilni komisar za Tridentinsko g. Cre-Nemške Avstrije in dosedaj prepovedanih italijandaro je odpravil cenzuro, dovolil uvoz nemških (iz skih časopisov).

Izdaja konsorcij „Goriške Straže“.
Odgovorni urednik: Josip Vimpolšek.
Tiska „Narodna Tiskarna“ v Gorici.

Tedenski koledar.

Oktober.

2. četrtek, Leodegar, Teofil.
3. petek, Kandid, Evald.
4. sobota, Frančišek Serafski, Edvin.
5. nedelja, 17. pobink., Rožnega venca.
6. ponedeljek, Bruno.
7. torek, Justina.
8. sreda, Brigita, Simeon.

Šolske zvezke in vse druge
šolske potrebščine prodaja
na drobno in na debelo

Knjigarna

Kat. Tisk. Društva

== v Gorici. ==

Enako prodaja razne leposlovne knjige, razglednice, črnila, podobe, križe itd.

Montova hiša

Trgovina z jestvinami

STANKO RUSTJA

Gorica —

priporoča sl. občinstvu svojo bogato zalogo.

Anton Breščak

velika trgovina s pohištvm vseh vrst

Gorica, Via Carducci

Andrej Golja

Gorica —

Prodajalna stekla, potrebščin za kuhinjo. Velika zaloga rešet, škafov, kadij in raznovrstne suhe robe.

Zaloga šip, porcelanastega in steklenega blaga, okvirjev za podobe in zrcala

Anton Koren,

Gorica, Via Carducci 4

„Narodna Tiskarna“ v GORICI, ulica Vatturini št. 9
priporoča

molitvenik za mladino „Srce k Bogu“

1 iztis L 1:20.

Če se naroči 25 iztisov 20 % popusta.
„ „ „ 50 „ 25 % „

ODVETNIK

DR ALOJZIJ FRANKO

naznanja, da zopet uraduje v Gorici in sicer (Corso Verdi) št. 33

== (nasproti Trgovskemu domu). ==

PETER GRUDEN

Gorica - Gorica

Priporoča svojo zalogo najboljših vin in kolonijalnega blaga. Postrežba točna in solidna. Po okolici tudi na dom.

ODVETNIK V GORICI

D.^R FR. GABRŠČEK

se je preselil na Corso Verdi št. 28

Potrjim srcem naznanjamo vsem dragim sorodnikom, prijateljem in znancem prežalostno vest, da je naš nad vse ljubljeni oče, stari oče in tast gospod

Anton Ivanov Pečenko,

veleposestnik v Rihenberku, hišni posestnik in veletržec z vinom v Gorici,

po dolgi in mučni bolezni, v 73. letu svoje starosti, previden s svetimi zakramenti za umirajoče, danes, dne 1. okt. ob 12. uri, mirno v Gospodu zaspal.

Zemski ostanki dragega pokojnika se pripeljejo v petek, dne 3. oktobra ob 11. uri iz hiše žalosti Corso Verdi 26 po blagoslovljenju v stolni cerkvi na tukajšno mestno pokopališče.

GORICA, dne 1. oktobra 1919.

Žalujoči rodbini: Pečenko-va in Mašero-va.